

POSTANOWIENIE

28 maja 2026 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Monika Koba

na posiedzeniu niejawnym 28 maja 2026 r. w Warszawie

w sprawie z wniosku G.R.

z udziałem E.R.

o podział majątku wspólnego,

na skutek skargi kasacyjnej G.R.

od postanowienia Sądu Okręgowego w Olsztynie

z 16 lipca 2024 r., IX Ca 577/24,

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

2. zasądza od wnioskodawczynie na rzecz uczestnika kwotę 2700 (dwa tysiące siedemset) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia wnioskodawczynie odpisu niniejszego postanowienia do dnia zapłaty.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 16 lipca 2024 r. Sąd Okręgowy w Olsztynie orzekając na skutek apelacji wnioskodawczynie G.R. i uczestnika E.R. zmienił postanowienie końcowe Sądu Rejonowego w Szczytnie z 12 lutego 2024 r., rozstrzygające o podziale majątku wspólnego zainteresowanych w ten sposób, że umorzył

postępowanie apelacyjne wywołane apelacją wnioskodawczynie od punktu VII zaskarżonego postanowienia (punkt I.), oddalił apelację wnioskodawczynie w pozostałej części (punkt II.), zmienił zaskarżone postanowienie w punkcie VIII w ten sposób, że zasądzoną nim od uczestnika na rzecz wnioskodawczynie kwotę 5 000 zł obniżył do kwoty 2 000 zł, płatną do dnia 16 sierpnia 2024 r. z ustawowymi odsetkami za opóźnienie na wypadek uchybienia temu terminowi (punkt III.), oddalił apelację uczestnika w pozostałym zakresie (punkt IV) oraz oddalił wnioski wnioskodawczynie i uczestnika o zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego (punkt V.).

Orzeczenie to zostało zaskarżone skargą kasacyjną przez wnioskodawczynię G.R.

Skarżąca we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powołała się na przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.

Jej zdaniem w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, na tle wzajemnej relacji i wykładni art. 31 § 1 i 2 k.r.o., art. 45 § 1 k.r.o., art. 415 k.c., a także art. 567 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 684 k.p.c., a mianowicie: „Czy w postępowaniu o podział majątku wspólnego po ustaniu wspólności majątkowej między małżonkami (art. 567 § 1 i 3 k.p.c. w związku z art. 684 k.p.c.), w ramach rozliczeń dokonywanych w oparciu o przepis art. 45 § 1 k.r.o. mogą być rachunkowo uwzględniane potencjalne, możliwe do osiągnięcia w trakcie wspólności majątkowej małżeńskiej dochody z działalności zarobkowej małżonka, które jednak nie weszły do tego majątku z przyczyn przez niego zawinionych, w wyniku podjętych przezeń działań celowych, zmierzających do uszczuplenia majątku wspólnego kosztem drugiego małżonka, a w związku z tym, czy sąd z urzędu rozstrzyga o roszczeniach wynikających z zawinonego przez jednego z małżonków zmniejszenia wysokości dochodów w okresie wspólności majątkowej małżeńskiej, które zgodnie z art. 31 § 2 pkt. 1 k.r.o. powinny wejść do majątku wspólnego?”.

Uczestnik w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniósł o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania i zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze kasacyjnej okoliczności uzasadniające jej przyjęcie do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie. Cel wymagania określonego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty tylko przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie jest jego rolą usuwanie błędów w zakresie wykładni i stosowania prawa w każdej indywidualnej sprawie.

W judykaturze Sądu Najwyższego utrwalił się pogląd, że wskazanie przyczyny określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. nakłada na skarżącego obowiązek przedstawienia zagadnienia o charakterze abstrakcyjnym wraz z argumentami prowadzącymi do rozbieżnych ocen prawnych, wykazania, że nie zostało ono rozstrzygnięte w dotychczasowym orzecznictwie, a wyjaśnienie go ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia tej konkretnej sprawy, ale także innych podobnych spraw, przyczyniając się do rozwoju prawa. Zagadnienie nie może mieć charakteru kazuistycznego i służyć uzyskaniu przez skarżącego odpowiedzi odnośnie do kwalifikacji prawnej szczegółowych elementów podstawy faktycznej zaskarżonego orzeczenia (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11, z 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151, i z 30 kwietnia 2015 r., V CSK 598/14, niepubl.).

Skarżąca nie wykazała, że w sprawie ujawniło się zagadnienie wykładnicze o problemowym czy precedensowym charakterze, którego wyjaśnienie wymagałoby zaangażowania Sądu Najwyższego i sprzyjało rozwojowi prawa.

Przede wszystkim sformułowane przez wnioskodawczynię zagadnienie nie będzie miało wpływu na rozstrzygnięcie sprawy w której wniesiono skargę. Skarżąca czyni w nim bowiem założenie, że dochody z działalności zarobkowej nie weszły do majątku wspólnego z przyczyn zawinionych przez współmałżonka (uczestnika), w wyniku podjętych przez niego celowych działań zmierzających do uszczuplenia majątku wspólnego kosztem drugiego małżonka (wnioskodawczyni).

Z podstawy faktycznej zaskarżonego rozstrzygnięcia wynika natomiast, że działalność gospodarcza nie przyniosła w 2015 r. dochodów jakie małżonkowie uzyskiwali uprzednio z przyczyn obiektywnych związanych z rozpadem małżeństwa stron i dezorganizacją prowadzonej przez małżonków działalności. Całokształt zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego doprowadził Sądy *meriti* do przekonania, że wnioskodawczyni nie wykazała by działalność w tym okresie przyniosła dochody ani by nie uzyskanie dochodów nastąpiło z przyczyn zawinionych przez uczestnika i wynikających z jego celowych działań. Sąd Okręgowy podkreślił, że do gwałtownego zakończenia związku małżeńskiego stron, utraty zainteresowania przez uczestnika aktywnością zawodową i pomnażaniem majątku było wykrycie wielokrotnie zdrady małżeńskiej wnioskodawczyni. Problemy z tym związane zważywszy na specyfikę działalności gospodarczej prowadzonej przez małżonków wpłynęły na ograniczenie działalności zawodowej obojga zainteresowanych w 2015 r. i możliwość efektywnego zarządzania majątkiem wspólnym (k. 2340-2341 i k. 24-26 uzasadnienia Sądu Okręgowego). W sprawie nie zaistniała zatem sytuacja, by uczestnik celowo doprowadził do nie uzyskania przychodów z działalności gospodarczej.

Opierając wniosek na założeniach sprzecznych z podstawą faktyczną zaskarżonego rozstrzygnięcia skarżąca nie uwzględniła, że skarga kasacyjna jest instrumentem prawidłowości stosowania prawa przez sądy, a nie instrumentem kontroli ustaleń faktycznych przyjętych za podstawę zaskarżonego orzeczenia. Nie można zatem przenosić do postępowania kasacyjnego sporów dotyczących stanu faktycznego, gdyż jego ustalenie należy do sądów *meriti*, a Sąd Najwyższy nie ma w tym zakresie żadnych ustrojowych ani procesowych kompetencji (zob. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z 14 stycznia 2000 r., I CKN 1169/99, OSNC 1169/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 139 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z 18 lipca

2014 r., IV CSK 671/13, niepubl.). Podstawy skargi i wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania nie może być zatem konstruowany na alternatywnym stanie faktycznym, także wtedy gdy ma to miejsce pod pozorem naruszenia prawa materialnego.

Ubocznie dostrzeżenia wymaga, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono, że w świetle art. 45 i 46 k.r.o. oraz art. 567 § 1 k.p.c., w skład majątku wspólnego podlegającego podziałowi wchodzi składniki majątkowe istniejące w nim w chwili ustania wspólności i znajdujące się w nim jeszcze faktycznie w chwili dokonywania podziału. W ramach postępowania działowego rozliczeniu podlega całość stosunków majątkowych między małżonkami według stanu na dzień ustania wspólności, natomiast przedmiotem podziału pozostaje stan czynny masy majątkowej w czasie orzekania o podziale (tylko aktywa). Sąd nie uwzględnia przy podziale majątku wspólnego składników majątku, które po dniu ustania wspólności, a przed dniem podziału, zostały zbyte, utracone, zniszczone lub zużyte przez oboje małżonków lub jednego z nich. Na wniosek zainteresowanych rachunkowo uwzględnia ich wartość, jeśli z ustaleń konkretnego przypadku wynika, że zostały zbyte lub zużyte bezpodstawnie, roztrwonione lub umyślnie zniszczone. Każdy bowiem z małżonków może żądać rozliczenia z tytułu nieuzasadnionego zbycia i roztrwonienia przez drugiego małżonka składników majątku wspólnego. Roszczenie takie ma charakter odszkodowawczy i swą ogólną podstawę znajduje w art. 415 k.c., może zatem obejmować nie tylko powstałą stratę ale i utracone korzyści, które weszłyby do majątku wspólnego. Rozliczenie zaś tej straty przeprowadza się między innymi w sposób, że kwoty, które małżonek obowiązany jest zwrócić na rzecz majątku wspólnego dolicza się do wartości tego majątku, a następnie zalicza na udział małżonka zobowiązanego do zwrotu (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 17 kwietnia 2000 r., V CKN 25/00; z 12 maja 2016 r., IV CSK 600/15; z 30 czerwca 2016 r., I CSK 458/15; z 5 października 2016 r., III CSK 382/15; z 30 kwietnia 2019 r., I CSK 185/18; i z 10 lipca 2020 r., II CSK 583/18).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego nie budzi także wątpliwości, że w przypadkach w których brak podstaw do analogicznego stosowania do rozliczenia małżonków art. 415 k.c., a zatem w tych wszystkich przypadkach,

w których – tak, jak ma to miejsce w badanej sprawie - nie wykazano zawinionego działania małżonka na szkodę majątku wspólnego lub celowego ukrycia uzyskanych przychodów, za podstawę rozliczenia pożytków (przychodów) nie można przyjąć pożytków (przychodów) potencjalnie możliwych do uzyskania, lecz jedynie pożytki realnie uzyskane (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 7 stycznia 2009 r., II CSK 390/08 i z 6 grudnia 2016 r., II CSK 267/16).

Z tych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie znajdując też okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu.

O kosztach postępowania kasacyjnego Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 530 § 3, art. 98 § 1 i 3 oraz art. 98 § 1¹ k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 w zw. z art. 398²¹ k.p.c. oraz art. 13 § 2 k.p.c., a także § 4 ust. 1 pkt 8 w zw. z § 2 pkt 7 i w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2023, poz. 1964, ze zm.).

[A.T.]

[SOP]